

Minima-effectrapportage gemeente Den Haag 2015

De invloed van landelijke en gemeentelijke
maatregelen op de financiële positie van
inwoners met lage inkomens.

Minima-effectrapportage gemeente Den Haag 2015

De invloed van landelijke en gemeentelijke
maatregelen op de financiële positie
van inwoners met lage inkomens.

Voorwoord

Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) is een onafhankelijke stichting. Het Nibud heeft tot doel particuliere huishoudens inzicht te laten verkrijgen in hun inkomsten en uitgaven, en vaardigheid aan te leren om planmatig met geld om te gaan. Het Nibud probeert dit doel te bereiken door rechtstreeks voorlichting te geven, zowel via de massamedia als via eigen brochures over diverse budgetonderwerpen, zoals kostgeld en alimentatie.

Daarnaast wil het Nibud hetzelfde doel bereiken via professionals die zich bezighouden met vormen van financiële advisering en voorlichting. Dit zijn functionarissen uit zowel de maatschappelijke hulp- en dienstverlening als het financieel bedrijfsleven, en sectoren van het onderwijs. Het Nibud ondersteunt deze groepen met eigen publicaties (Budgethandboek, Prijzengids, Rekenprogramma's) en door deskundigheidsbevordering in de vorm van opleidingen en trainingen.

Bij dit alles gaat het Nibud uit van een standaardmethode van begroten. Dit resulteert in een reeks voorbeeldbegrotingen met referentiecijfers die zijn gebaseerd op empirisch wetenschappelijk onderzoek. Het Nibud stelt de keuzevrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van de huishoudens voorop.

Het Nibud geeft gemeenten meer inzicht in het effect van hun minimabeleid. Door middel van een minima-effectrapportage (MER) helpt het Nibud gemeenten het geld bestemd voor minimabeleid, optimaal te besteden.

Deze rapportage is uitgevoerd door het Nibud, in opdracht van de gemeente Den Haag. Met dit onderzoek wil de gemeente Den Haag zicht krijgen hoe het minimabeleid er op dit moment voor staat.

Utrecht, augustus 2015

Inhoud

Voorwoord	- 4 -
1. Inleiding	- 7 -
1.1 Centrale vraag.....	- 7 -
1.2 Kern minima-effectrapportage	- 7 -
1.3 Leeswijzer	- 8 -
2. Onderzoeksmethode: begrotingen	- 9 -
2.1 Inleiding	- 9 -
2.2 Basispakket & Restpakket	- 9 -
2.3 Uitgavensoorten	- 11 -
2.4 Inkomsten	- 12 -
2.5 De begrotingen.....	- 13 -
3. Minimabeleid	- 14 -
3.1 Landelijk inkomensondersteunende regelingen	- 14 -
3.2 Lokaal minimabeleid.....	- 14 -
3.3 Huishoudens met een zorgvraag	- 15 -
3.3.1 Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	- 15 -
3.3.2 Collectieve zorgverzekering	- 15 -
3.3.3 Uitgangspunten huishouden met zorgvraag	- 15 -
4. Resultaten	- 17 -
4.1 Huishoudsamenstelling	- 19 -
4.1.1 Vóór invulling van het restpakket	- 19 -
4.1.2 Na invulling van het restpakket	- 19 -
4.2 Inkomensniveau	- 21 -
4.2.1 Vóór invulling van het restpakket	- 22 -
4.2.2 Na invulling van het restpakket.....	- 22 -
4.2.3 Individuele inkomensvoet.....	- 22 -
4.3 Afschaffing kwijtschelding waterschap.....	- 22 -
4.4 Bijdrage van de gemeente.....	- 23 -
5. Aandachtspunten	- 26 -
5.1 Algemeen	- 26 -
5.2 Regelingen	- 29 -
Bijlage 1: Begrotingen	- 36 -

Bijlage 2: Inkomens.....	- 46 -
Bijlage 3: Verantwoording uitgaven	- 48 -
Bijlage 4: Lokale regelingen	- 54 -
Bijlage 5: Vergelijking met 2014	- 59 -
Bijlage 6: Resultaten bij afschaffing kwijtschelding waterschap	- 61 -

1. Inleiding

1.1 Centrale vraag

Iedere gemeente beschikt over mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens. Dat kan bijvoorbeeld door het kwijtschelden van gemeentelijke heffingen en/ of door bijzondere bijstand. Het is echter niet direct zichtbaar wat in de praktijk de effecten van die maatregelen zijn op het budget van verschillende groepen huishoudens.

Wat is het effect van landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in gemeente Den Haag?

We bekijken welke groepen huishoudens in de gemeente goed profiteren van de verschillende inkomensondersteunende maatregelen en welke groepen minder goed. Het doel van een minima-effectrapportage is inzicht te geven in de koopkracht van de armste groepen in de gemeente en in de effecten van landelijke en gemeentelijke maatregelen daarop. De resultaten van de effectrapportage kunnen als basis dienen voor de verdere ontwikkeling van het minima-beleid van de gemeente Den Haag.

1.2 Kern minima-effectrapportage

In deze minima-effectrapportage maken we voor negen huishoudtypen de koopkracht inzichtelijk. Deze huishoudtypen zijn geselecteerd op basis van Haagse armoedecijfers (meest voorkomende huishoudtypen, aantal kinderen en leeftijd van de kinderen) en geven een goede weerspiegeling van de Haagse situatie:

1. Een alleenstaande onder 65 jaar¹;
2. Een alleenstaande vanaf 65 jaar;
3. Een eenoudergezin met twee kinderen van 3 en 5 jaar;
4. Een eenoudergezin met twee kinderen van 12 en 14 jaar;
5. Een paar onder 65 jaar zonder kinderen;
6. Een paar vanaf 65 jaar zonder kinderen;
7. Een paar met twee kinderen van 3 en 5 jaar;
8. Een paar met twee kinderen van 12 en 14 jaar;

¹ Vanaf 2015 is de AOW-leeftijd met drie maanden verhoogd. Waar in deze rapportage gesproken wordt van '65 jaar' wordt bedoeld de AOW-gerechtigde leeftijd van 65 jaar plus drie maanden.

9. Een alleenstaande vanaf 65 jaar met een zorgvraag.

De rapportage laat zien welke effecten de landelijke en gemeentelijke maatregelen hebben op de koopkracht van de huishoudtypen bij verschillende inkomensniveaus.

Voor elk van de negen huishoudens maken we berekeningen bij vier inkomensniveaus: 100, 110, 120 en 130 procent van **het toepasselijk minimum inkomen** (bijstandsnorm)².

Onder 100 procent verstaan we dus de bijstandsnorm voor een specifiek type huishouden³.

1.3 Leeswijzer

- ✓ Hoofdstuk 2: de onderzoeksmethode van begroten.
- ✓ Hoofdstuk 3: inkomensondersteunende regelingen die worden doorberekend in deze effectrapportage.
- ✓ Hoofdstuk 4: de onderzoeksresultaten.
- ✓ Hoofdstuk 5: de aandachtspunten naar aanleiding van de resultaten.

De begrotingen met toelichting staan in bijlage 1. In de andere bijlagen geven we meer informatie over bronnen van de referentiecijfers, de inkomensgegevens en lokale regelingen.

² Voor alleenstaande ouder geldt de grens zoals de gemeente Den Haag deze hanteert (zie bijlage 2).

³ Voor AOW-gerechtigden specificeren we 100 procent als het AOW-bedrag. Het sociaal minimum ligt voor AOW-gerechtigden lager.

2. Onderzoeksmethode: begrotingen

2.1 Inleiding

Om het effect van inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens te berekenen, maakt het Nibud gebruik van **begrotingen**. Uit deze begrotingen zijn de **inkomsten en uitgaven** van de huishoudens af te lezen.

De begrotingen in deze rapportage zijn gemaakt voor negen verschillende huishoudtypen op vier verschillende inkomensniveaus. Hierbij gaan we ervan uit dat de huishoudens in een huurwoning leven.

De begrotingen zijn voor groepen van huishoudens. De bedragen in de begrotingen zijn **gemiddelden**; in werkelijkheid zal de financiële situatie van de individuele huishoudens er anders uitzien. De begroting laat dus niet zien in hoeverre een individueel huishouden een sluitende begroting heeft. Wel wordt duidelijk in hoeverre een groep huishoudens een sluitende begroting heeft. Bij het opstellen van de begrotingen houden we geen rekening met schulden, omdat daarover niets algemeen te zeggen valt. Schulden komen echter vaak voor onder mensen met lage inkomens.

Alle begrotingen zijn **maandbegrotingen**, waarbij de inkomsten en uitgaven zijn omgerekend naar gemiddelde maandbedragen. In de praktijk kunnen er flinke verschillen zijn tussen de maanden van het jaar. Vakantiegeld wordt bijvoorbeeld jaarlijks uitgekeerd, maar wordt in deze rapportage uitgedrukt in een maandelijks bedrag. Het inkomen is in iedere begroting een vast gegeven.

De uitgavenkant vullen we in volgens de methode van het basispakket en het restpakket.

2.2 Basispakket & Restpakket

Basispakket: alle uitgaven die als noodzakelijk kunnen worden beschouwd.

Restpakket: het bedrag dat overblijft nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan, is bestemd voor de meer vrije bestedingen. De uitgaven in het restpakket splitsen we in twee delen:

- de uitgaven voor **sociale participatie**;
- de overige uitgaven van het restpakket.

In bijlage 3 beschrijven we de uitgangspunten en de samenstelling van het basis- en het restpakket. Het basispakket en het restpakket zijn op bepaalde punten **verschillend voor de diverse huishoudtypen**. Een alleenstaande staat immers voor andere kosten dan bijvoorbeeld een gezin met kinderen.

BASISPAKKET

huur
gas
elektriciteit
water
lokale lasten
telefoon, televisie, internet
verzekeringen
onderwijs
contributies en abonnementen
vervoer

VASTE LASTEN

kleding en schoenen
inventaris
onderhoud huis en tuin
niet-vergoede ziektekosten
vrijtijdsuitgaven

RESERVERINGSUITGAVEN

voeding
was- en schoonmaakartikelen
persoonlijke verzorging
huishoudelijke dienstverlening
huisdieren
roken
diversen

HUISHOUDELIJKE UITGAVEN

onderdeel van het minimabeleid.

RESTPAKKET

Contributies en abonnementen
Bezoek ontvangen
Op bezoek gaan
Vakantie/uitgaan
Vervoer
Overig restpakket

De overige uitgaven van het restpakket zijn andere uitgaven die niet in het basispakket en het pakket sociale participatie zitten. In dit onderzoek zijn dat kosten voor een huisdier, de kosten voor woon-werkverkeer en zakgeld voor de kinderen (bedragen zijn gebaseerd op regulier onderzoek van het Nibud).

Sociale participatie wordt door velen als noodzakelijk beschouwd en is in veel gemeenten op de een of andere manier

De kosten voor sociale participatie worden verminderd met het bedrag dat de gemeente hiervoor beschikbaar stelt. Voor Den Haag gaat het om de Ooievaarspas en bijdragen van Stichting Leergeld. Deze bijdragen worden verstrekt tot een inkomensniveau van 130 procent. Boven dit inkomensniveau vervalt de bijdrage, waardoor de kosten van participatie hoger uitvallen en het restpakket dus duurder wordt.

Naast de noodzakelijke uitgaven van de pakketten zijn er in individuele gevallen moeilijk of niet-vermijdbare uitgaven. Dit zijn uitgaven die voor een bepaald persoon **onontkoombaar** zijn. Bijvoorbeeld wanneer iemand een speciaal dieet moet volgen. Voor dit soort uitgaven is individuele bijzondere bijstand mogelijk. Individuele bijzondere bijstand is het vangnet door dergelijke kostenposten, maar is niet in de begrotingen opgenomen, omdat dit afhankelijk is van de persoonlijke situatie.

Werkgerelateerde kosten

Bij een inkomen boven het minimum wordt er in deze rapportage vanuit gegaan dat er sprake is van een (parttime) baan. Dit kan ook extra (vervoers)kosten met zich meebrengen. In de praktijk zal het regelmatig voorkomen dat deze kosten door de werkgever vergoed worden, of dat betrokkene te voet of per fiets naar het werk kan. Worden deze kosten niet vergoed dan zien de resultaten er uiteraard anders uit.

2.3 Uitgavensoorten

In alle begrotingen onderscheidt het Nibud drie soorten uitgaven:

VASTE LASTEN

- Komen regelmatig terug. Meestal met een contract.
Voorbeelden zijn de huur, energiekosten en verzekeringen.

RESERVERINGSUITGAVEN

- Komen niet regelmatig voor. De hoogte is niet precies bekend.
Voorbeelden hiervan zijn de kosten voor inventaris en kleding.

HUISHOUDELIJKE UITGAVEN

- Steeds terugkerende uitgaven.
Voorbeelden zijn voeding, reiniging, persoonlijke verzorging.

In deze rapportage rekenen we met **minimale bedragen** die huishoudens nodig hebben om deze uitgaven te kunnen betalen.

Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van **lokale tarieven**. Voorbeelden hiervan zijn de tarieven voor gemeentelijke heffingen, de premie van de collectieve zorgverzekering en de kosten van de peuterspeelzaal.

2.4 Inkomsten

In deze rapportage stellen we op vier inkomensniveaus begrotingen op voor de betreffende voorbeeldhuishoudens:

- het minimuminkomen (bijstand/AOW-uitkering),
- 110 procent van het minimuminkomen,
- 120 procent van het minimuminkomen
- 130 procent van het minimuminkomen.

Inkomsten

Netto inkomen (incl. kortingen)

Zorgtoeslag

Huurtoeslag

Kinderbijslag

Kindgebonden budget

Kinderopvangtoeslag

Forfaitaire vergoeding

TOTAAL INKOMSTEN

Uitgangspunt in deze rapportage is het totaal besteedbaar maandinkomen. In de begrotingen is geen rekening gehouden met eigen vermogen of eventuele inkomsten daaruit.

Hoe deze regelingen doorwerken in de begrotingen en wat de invloed is op het inkomen van de verschillende huishoudens is te zien in bijlage 1.

In de rapportage veronderstellen we dat de huishoudens **maximaal gebruik maken** van alle regelingen die op hen van toepassing zijn.

In bijlage 2 staat aanvullende informatie over de gekozen uitgangspunten bij de inkomens.

Inkomensgrens alleenstaande ouders

Vanaf 1 januari 2015 is de toeslag voor alleenstaande ouders in de bijstand van 20 procent komen te vervallen. Hiervoor in de plaats is een alleenstaande-ouderkop aan het kindgebonden budget toegevoegd. In bijlage 2 Inkomsten staat aangegeven op welke manier in dit onderzoek voor Den Haag het inkomen van de alleenstaande ouder wordt berekend.

2.5 De begrotingen

Volgens de methodiek die hierboven staat beschreven, worden de begrotingen opgesteld. Deze begrotingen staan in bijlage 1.

3. Minimabeleid

In dit hoofdstuk noemen we diverse landelijke en gemeentelijke regelingen voor inkomensondersteuning van minima. Alleen de regelingen die in de berekeningen zijn meegenomen komen in dit hoofdstuk aan bod. De uitwerking van de regelingen is te vinden in bijlage 4 Lokale regelingen.

3.1 Landelijk inkomensondersteunende regelingen

Bij het opstellen van de begrotingen nemen we als landelijke inkomstenbronnen mee:

- ✓ Heffingskortingen
 - algemene heffingskorting,
 - arbeidskorting,
 - inkomensafhankelijke combinatiekorting
- ✓ Toeslagen
 - zorgtoeslag,
 - huurtoeslag,
 - kinderopvangtoeslag,
 - kindgebonden budget
- ✓ Kinderbijslag

3.2 Lokaal minimabeleid

Naast de landelijke inkomensondersteunende maatregelen heeft de gemeente Den Haag voor huishoudens met een laag inkomen ook een lokaal minimabeleid. De volgende regelingen nemen we op in de berekeningen. In bijlage 4 worden alle lokale regelingen uitgebreid beschreven.

- ✓ Kwijtscheldingsbeleid
- ✓ Collectieve Zorgverzekering
- ✓ De Ooievaarspas (waaronder sport/cultuurvergoeding en tegemoetkoming in de schoolkosten)
- ✓ Gratis openbaar vervoer voor ouderen
- ✓ Schoolspullenpas en andere regelingen via stichting Leergeld
- ✓ Regeling winterkleding
- ✓ Individuele inkomenstoeslag
- ✓ Tegemoetkoming Chronisch zieken en gehandicapten
- ✓ Kinderopvang en peuterspeelzaal
- ✓ Individuele bijzondere bijstand

3.3 Huishoudens met een zorgvraag

We onderzoeken tevens een alleenstaande boven de AOW-leeftijd met een zorgvraag. Hieronder staan de financiële regelingen van de gemeente Den Haag die voor huishoudens met een zorgvraag gelden. Daarna beschrijven we het profiel van dit huishoudtype.

3.3.1 Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zorgt ervoor dat mensen met een handicap, chronisch zieken of ouderen een zo normaal mogelijk dagelijks leven kunnen leiden. De gemeente bekijkt of hulp nodig is en waarmee iemand het beste is geholpen. Iedere gemeente regelt dit op zijn eigen manier. Huishoudens met een zorgvraag kunnen bij de gemeente Den Haag terecht voor hulp in de huishouding, woonvoorzieningen, rolstoelen, andere vervoersmiddelen, en vervoer in en om de stad.

3.3.2 Collectieve zorgverzekering

De gemeente Den Haag kent een zeer uitgebreide zorgverzekering voor mensen met een zorgvraag. In dit zorgpakket is ook het eigen risico verzekerd, zodat huishoudens hier maandelijks niet voor hoeven te reserveren. Bij het opstellen van de begroting voor het huishouden met een zorgvraag, gaan we ervan uit dat voor deze polis gekozen is.

3.3.3 Uitgangspunten huishouden met zorgvraag

In het onderzoek zijn we bij het zorghuishouden uitgegaan van het volgende profiel:

- Algehele slijtage/hartklachten
- Natriumbeperkt dieet
- Bril
- Gehoorapparaat
- Rollator
- Een medicijn dat door aanvullende verzekering vergoed wordt
- Lichte vorm van incontinentie
- Maakt gebruik van tafeltje-dek-je
- 3 uur huishoudelijke verzorging per week
- 14 uur persoonlijke verzorging per week
- 4 uur verpleging per week
- Personenalarmering
- Gebruik belbus/collectief vervoer

De invulling van deze uitgaven beschrijven we verder in bijlage 3 “Verantwoording uitgaven”.

4. Resultaten

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van het onderzoek. Eerst belichten we de verschillen tussen de huishoudtypen in de gemeente Den Haag. Vervolgens vergelijken we de verschillende inkomensniveaus met elkaar.

Tabel 1 op de volgende pagina geeft dit schematisch weer.

- ✓ Deze tabel geeft een overzicht van de **bestedingsruimte (saldo)** die de onderzochte huishoudtypen hebben, nadat zij de uitgaven uit het basispakket en het restpakket hebben gedaan.

- ✓ In de laatste twee kolommen staat het saldo van huishoudens die in aanmerking komen voor *individuele inkomstenstoelag*.

- ✓ Een negatief saldo op de maandbegroting is in **rood** weergegeven.

Tabel 1a. Overzicht saldo inkomsten min uitgaven

a. Alleenstaande		inclusief inkomstenstoeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	64	€ -36	€ 94	€ -6
110%	€	123	€ 14	€ 153	€ 44
120%	€	194	€ 84	€ 194	€ 84
130%	€	257	€ 147	€ 257	€ 147

b. Alleenstaande oudere		inclusief inkomstenstoeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	255	€ 155		
110%	€	282	€ 173		
120%	€	365	€ 255		
130%	€	423	€ 314		

c. Eenoudergezin, 2 kinderen 3 & 5 jaar		inclusief inkomstenstoeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	283	€ 111	€ 322	€ 150
110%	€	284	€ 103	€ 323	€ 142
120%	€	352	€ 171	€ 352	€ 171
130%	€	431	€ 250	€ 431	€ 250

d. Eenoudergezin, 2 kinderen 12 & 14 jaar		inclusief inkomstenstoeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	209	€ -18	€ 248	€ 21
110%	€	241	€ 4	€ 280	€ 43
120%	€	351	€ 114	€ 351	€ 114
130%	€	444	€ 208	€ 444	€ 208

e. Paar zonder kinderen		inclusief inkomstenstoeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	32	€ -116	€ 82	€ -66
110%	€	133	€ -15	€ 183	€ 35
120%	€	136	€ -22	€ 136	€ -22
130%	€	174	€ 17	€ 174	€ 17

f. Ouder paar zonder kinderen		inclusief inkomstenstoeslag			
		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	286	€ 138		
110%	€	307	€ 159		
120%	€	353	€ 196		
130%	€	409	€ 252		

Tabel 1b. Overzicht saldo inkomsten min uitgaven

g. Paar, 2 kinderen 3 & 5 jaar		inclusief inkomensvoetstuk			
		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	110	€ -110	€ 160	€ -60
110%	€	200	€ -20	€ 250	€ 30
120%	€	195	€ -33	€ 195	€ -33
130%	€	217	€ -12	€ 217	€ -12

h. Paar, 2 kinderen 12 & 14 jaar		inclusief inkomensvoetstuk			
		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	51	€ -224	€ 101	€ -174
110%	€	117	€ -158	€ 167	€ -108
120%	€	101	€ -183	€ 101	€ -183
130%	€	123	€ -162	€ 123	€ -162

i. Alleenstaande oudere met zorgvraag		inclusief inkomensvoetstuk			
		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€	217	€ 117		
110%	€	245	€ 135		
120%	€	323	€ 213		
130%	€	363	€ 254		

4.1 Huishoudsamenstelling

4.1.1 Vóór invulling van het restpakket

Uit de tweede kolom ('saldo na basispakket') blijkt dat alle onderzochte huishoudens voldoende inkomsten hebben om de noodzakelijke uitgaven uit het basispakket te bekostigen.

4.1.2 Na invulling van het restpakket

Wanneer ook naar de bestedingen in het restpakket wordt gekeken, krijgt een aantal huishoudentypen met **tekorten op hun maandbegroting** te maken.

- De alleenstaande kan met een inkomen op de bijstandsnorm het restpakket niet bekostigen.
- Het eenoudergezin met twee oudere kinderen kan dit niet tot en met het inkomen op 110 procent van de norm.

- Voor paren zonder kinderen is alleen het hoogst berekende inkomensniveau het restpakket betaalbaar.
- Paren met jongere en paren met oudere kinderen kunnen op geen van de onderzochte inkomensniveaus het restpakket betalen.

In Den Haag komt een alleenstaande met een bijstandsuitkering na invulling van het restpakket 36 euro per maand te kort. Bij 110 procent wordt het saldo positief (14 euro) om bij 120 en 130 procent verder te stijgen.

Alleenstaanden kunnen **hun kosten niet delen met anderen** en hebben dus **niet de schaalvoordelen** waar (eenouder)gezinnen wel van profiteren. Nadat alle noodzakelijke uitgaven uit het basispakket zijn bekostigd, houden alleenstaanden bij een inkomen op de bijstandsnorm te weinig inkomen over om het hele pakket aan sociale participatie te bekostigen, ondanks de tegemoetkoming vanuit de Ooievaarspas.

Alleenstaanden vanaf 65 jaar hebben voldoende bestedingsruimte om alle uitgaven te betalen. Zij houden, na invulling van het restpakket, 155 euro over om vrij te besteden als zij alleen een AOW-uitkering (100 procent) hebben. Voor de inkomensniveaus 110 procent, 120 procent en 130 procent is de ruimte respectievelijk 173 euro, 255 euro en 314 euro.

Het maandelijkse **AOW bedrag is hoger dan de bijstand** waardoor deze huishoudens meer ruimte om te besteden hebben.

In Den Haag hebben ouderen een aantal extra voordelen, zoals een hogere tegemoetkoming in de ziektekostenverzekering en gratis vervoer bij de HTM.

Het eenoudergezin met twee jonge kinderen kan op alle inkomensniveaus het restpakket bekostigen.

Het eenoudergezin met twee oudere kinderen kan op 100 procent en 110 procent niet het volledige restpakket bekostigen. De kosten die de oudere kinderen met zich meebrengen zijn hoger dan de extra tegemoetkomingen

die deze huishoudens krijgen.

Het paar zonder kinderen kan op de drie laagste inkomensniveaus niet het volledige restpakket bekostigen. Bij een inkomen op het sociaal minimum (100 procent) is het saldo ruim 100 euro negatief. Alleen op een inkomensniveau

van 130 procent kunnen zij het volledige restpakket betalen. De kosten van een paar

liggen hoger dan een die voor een alleenstaande. Dit wordt mede veroorzaakt omdat paren een grotere woning hebben, en daarmee meer huur betalen.

Ook bij het paar met jongere kinderen zijn tekorten te zien. De hoogte van de tekorten ligt op vrijwel gelijke hoogte als die voor het paar zonder kinderen. De kosten die jonge kinderen met zich meedragen worden goed opgevangen door de extra tegemoetkomingen voor deze huishoudens. Maar dat is voor inkomens tot en met 130 procent niet voldoende om het volledige restpakket te kunnen betalen.

Het paar met twee oudere kinderen kan bij geen enkel van de onderzochte inkomensniveaus het volledige restpakket bekostigen. Op bijstandsniveau is er een tekort van 224 euro per maand. Dit tekort loopt iets terug bij de hogere inkomensniveaus. Bij dit huishoudtype zijn de extra tegemoetkomingen duidelijk te weinig om de bijkomende kosten van de oudere kinderen te dekken.

De begroting van de alleenstaande oudere **met een zorgvraag** wijkt op diverse punten af van de standaardbegrotingen.

Uiteindelijk heeft dit huishoudtype niet met tekorten op de begroting te maken. Veel van de extra kosten worden vergoed door het uitgebreide pakket van de collectieve zorgverzekering, zoals de personenalarmering, het eigen risico, de verpleging en verzorging en de eigen bijdrage voor de Wmo. Bij een inkomensniveau van 130 procent wordt de eigen bijdrage vanuit de Wmo niet meer in zijn geheel vergoed. Bij dit inkomen wordt een eigen bijdrage berekend van 542 euro. De aanvullende collectieve zorgverzekering vergoedt 400 euro, waardoor er nog 142 euro per jaar zelf betaald moet worden. Dit is echter niet problematisch, het saldo blijft positief.

4.2 Inkomensniveau

Voor elk huishoudtype zijn verschillende inkomensniveaus doorgerekend. Naast het sociaal minimum (bijstands- of AOW-niveau) zijn inkomens op 110, 120 en 130 procent van het bijstandsniveau gespecificeerd.

Soms leidt een hoger inkomen tot een beperktere bestedingsmogelijkheid. Dit komt doordat landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen, zoals huurtoeslag en kwijtschelding van gemeentelijke heffingen, er niet op voorhand toe leiden dat een huishouden meer te besteden heeft bij een hoger inkomen.

4.2.1 Vóór invulling van het restpakket

Vóór invulling van het restpakket hebben bijna alle onderzochte huishoudens meer bestedingsruimte naarmate hun inkomen toeneemt. Alleen de paren met kinderen hebben op 120 procent een paar euro minder te besteden dan op 110 procent. Dit komt door het wegvallen van de kwijtschelding en door de lagere bijdrage voor de zorgverzekering.

4.2.2 Na invulling van het restpakket

Na invulling van het restpakket heeft één van de negen onderzochte huishoudtypen een lager saldo op 110 procent van de norm dan op bijstandsniveau. Het gaat om het eenoudergezin met twee jonge kinderen. Zij krijgen te maken met extra kosten voor kinderopvang.

Bij de paren zonder en met kinderen zien we dat huishoudens op 120 procent minder overhouden dan op 110 procent. Voor de paren met kinderen was dat al het geval voor invulling van het restpakket. Het vervallen van de kwijtschelding voor de hondenbelasting zorgt er voor dat nu ook paren zonder kinderen op 120 procent minder overhouden dan op 110 procent.

4.2.3 Individuele inkomenstoeslag

In de twee kolommen rechts in tabel 1 is het saldo opgenomen inclusief de individuele inkomenstoeslag (IIT).

De paren die recht hebben op de IIT hebben bij het saldo op 110 procent een groter saldo of minder groot tekort dan op 120 procent van de norm. Aangezien het bedrag voor paren 50 euro per maand bedraagt, leidt dit makkelijk tot een groter verschil.

Voor de paren zonder kinderen en met jonge kinderen geldt dat het tekort dat bestaat op 110 procent van het sociaal minimum zich niet voordoet als dit huishouden ook in aanmerking komt voor de individuele inkomenstoeslag.

4.3 Afschaffing kwijtschelding waterschap

Het Waterschap is van plan om de kwijtschelding voor de zuiveringsheffing af te schaffen. In 2016 zou men de kwijtschelding willen halveren om deze in 2017 volledig af te schaffen.

Deze kwijtschelding is in de berekeningen van 2015 alleen van toepassing op de huishoudens met een inkomen op het sociaal minimum. Alleen bij deze huishoudens veranderen dus de saldi. Deze zijn te vinden in bijlage 6.

Te zien is dat de saldi dalen bij de huishoudens op het sociaal minimum. Voor de eenpersoonshuishoudens is dat 8 euro en de meerpersoonshuishoudens hebben 24 euro per maand minder te besteden.

4.4 Bijdrage van de gemeente

De resultaten in paragraaf 4.2 geven de financiële situatie van de huishoudens weer als gevolg van de combinatie van landelijk en gemeentelijk beleid. Dit is de situatie zonder individuele inkomenstoeslag.

In onderstaande tabellen geven we weer wat de rol van de gemeente hierbij is. We laten zien wat de financiële situatie zou zijn zonder de gemeentelijke regelingen die direct op het budget van huishoudens betrekking hebben. Dit staat in de linker kolommen. Daarnaast geven we de situatie met de gemeentelijke regelingen. Dit staat in de rechter kolommen van tabel 2.

Twee opmerkingen hierbij.

- De gemeente biedt een uitgebreide collectieve ziektekostenverzekering aan. Wanneer huishoudens zelf een zorgverzekering moeten kiezen, zouden ze misschien een minder uitgebreide, en dus goedkopere kiezen. Voor de vergelijking gaan we desondanks uit van de huidige collectieve verzekering.

- We hebben alleen gekeken naar regelingen van de gemeente. We gaan er daarbij vanuit dat het waterschap nog wel kwijtschelding verleent. Dit leidt tot de enigszins vreemde situatie dat door het wegvallen van gemeentelijke ondersteuning het waterschap meer kwijtschelding verleent.

Tabel 2a. Overzicht effect gemeentelijke bijdrage

ZONDER REGELINGEN			MET REGELINGEN		
a. Alleenstaande			a. Alleenstaande		
	saldo na basispakket	saldo na basis- en respakket		saldo na basispakket	saldo na basis- en respakket
100%	€ -7	€ -128	100%	€ 64	€ -36
110%	€ 72	€ -49	110%	€ 123	€ 14
120%	€ 152	€ 32	120%	€ 194	€ 84
130%	€ 215	€ 94	130%	€ 257	€ 147
b. Alleenstaande oudere			b. Alleenstaande oudere		
	saldo na basispakket	saldo na basis- en respakket		saldo na basispakket	saldo na basis- en respakket
100%	€ 168	€ 47	100%	€ 255	€ 155
110%	€ 215	€ 94	110%	€ 282	€ 173
120%	€ 317	€ 196	120%	€ 365	€ 255
130%	€ 376	€ 255	130%	€ 423	€ 314
c. Eenoudergezin, 2 kinderen 3 & 5 jaar			c. Eenoudergezin, 2 kinderen 3 & 5 jaar		
	saldo na basispakket	saldo na basis- en respakket		saldo na basispakket	saldo na basis- en respakket
100%	€ 199	€ -15	100%	€ 283	€ 111
110%	€ 224	€ 10	110%	€ 284	€ 103
120%	€ 302	€ 88	120%	€ 352	€ 171
130%	€ 381	€ 167	130%	€ 431	€ 250
d. Eenoudergezin, 2 kinderen 12 & 14 jaar			d. Eenoudergezin, 2 kinderen 12 & 14 jaar		
	saldo na basispakket	saldo na basis- en respakket		saldo na basispakket	saldo na basis- en respakket
100%	€ 16	€ -248	100%	€ 209	€ -18
110%	€ 105	€ -159	110%	€ 241	€ 4
120%	€ 225	€ -39	120%	€ 351	€ 114
130%	€ 319	€ 54	130%	€ 444	€ 208
e. Paar zonder kinderen			e. Paar zonder kinderen		
	saldo na basispakket	saldo na basis- en respakket		saldo na basispakket	saldo na basis- en respakket
100%	€ -92	€ -273	100%	€ 32	€ -116
110%	€ 41	€ -140	110%	€ 133	€ -15
120%	€ 66	€ -115	120%	€ 136	€ -22
130%	€ 92	€ -89	130%	€ 174	€ 17

Tabel 2b. Overzicht effect gemeentelijke bijdrage

ZONDER REGELINGEN			MET REGELINGEN		
f. Ouder paar zonder kinderen			f. Ouder paar zonder kinderen		
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 130	€ -51	100%	€ 286	€ 138
110%	€ 187	€ 7	110%	€ 307	€ 159
120%	€ 259	€ 78	120%	€ 353	€ 196
130%	€ 314	€ 134	130%	€ 409	€ 252
g. Paar, 2 kinderen 3 & 5 jaar			g. Paar, 2 kinderen 3 & 5 jaar		
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ -70	€ -344	100%	€ 110	€ -110
110%	€ 59	€ -215	110%	€ 200	€ -20
120%	€ 65	€ -208	120%	€ 195	€ -33
130%	€ 81	€ -192	130%	€ 217	€ -12
h. Paar, 2 kinderen 12 & 14 jaar			h. Paar, 2 kinderen 12 & 14 jaar		
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ -193	€ -517	100%	€ -7	€ -224
110%	€ -62	€ -386	110%	€ 75	€ -158
120%	€ -53	€ -377	120%	€ 59	€ -183
130%	€ -44	€ -368	130%	€ 81	€ -162
i. Alleenstaande oudere met lichte zorgvraag			i. Alleenstaande oudere met lichte zorgvraag		
	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket		saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 120	€ -1	100%	€ 217	€ 117
110%	€ 167	€ 46	110%	€ 245	€ 135
120%	€ 265	€ 144	120%	€ 323	€ 213
130%	€ 305	€ 185	130%	€ 363	€ 254

5. Aandachtspunten

Dit hoofdstuk beschrijft, naar aanleiding van de resultaten in de vorige hoofdstukken, de conclusies. Daarnaast geven we diverse adviezen voor de aanpassing van regelingen in het kader van minimabeleid van de gemeente Den Haag.

5.1 Algemeen

Rondkomen

De pakketten waarop de basisbedragen zijn gebaseerd zijn sober maar voldoende. De inhoud en de prijzen worden jaarlijks zorgvuldig aangepast door het Nibud⁴ en zijn ook gevalideerd door panels van consumenten⁵. Dit wil echter niet zeggen dat ieder huishouden hieraan voldoende heeft of dat ieder huishouden rond kan komen.

Om rond te kunnen komen van een minimuminkomen is een goed financieel beheer van het huishouden noodzakelijk. Men reserveert om zo nodig grote uitgaven te kunnen doen voor de vervanging van inventaris. We gaan ervan uit dat het huishouden niet leent, zodat er niet nog extra kosten van rente bijkomen. Veel huishoudens die van een minimum inkomen moeten rondkomen, voeren een goed financieel beheer, maar een deel ook niet. In Den Haag is goed financieel beheer een speerpunt binnen het armoedebeleid. Zo is er de cursus Weet wat je besteedt, die inwoners van Den Haag gratis kunnen volgen.

Advies 1

Voor huishoudens die moeten rondkomen van het minimum en moeite hebben met hun financieel beheer, is het aan te bevelen door te gaan met de cursussen en begeleiding op dit vlak.

Bij de berekeningen gaan we ervan uit dat huishoudens alle aanspraken op landelijke en lokale regelingen aanvragen. Dat is echter niet voor ieder huishouden een vanzelfsprekendheid⁶.

⁴ Zie Nibud Budgethandboek en Prijzengids, jaarlijkse uitgaven.

⁵ Stella Hoff et. al. Genoeg om van te leven, Focusgroepen in discussie over de minimale kosten van levensonderhoud, SCP/Nibud, Den Haag 2009. Te downloaden op de websites van het Nibud of SCP.

⁶ Zie bijvoorbeeld Caren Tempelman, Aenneli Houkes en Jurriaan Prins, Niet-gebruik inkomensondersteunende maatregelen, SEO, Amsterdam, 2011. Te downloaden op www.overheid.nl.

Advies 2

Communicatie is een belangrijk speerpunt binnen het beleidskader. Het Nibud adviseert dit zo te houden en het gebruik van lokale regelingen te stimuleren door hieraan publiciteit te geven en de toegang tot deze regelingen te vereenvoudigen.

Woonlasten

De huur is een relatief groot deel van de uitgaven op de begroting. Sinds 2013 zijn de huren in Nederland relatief sterk gestegen (respectievelijk 4,7 en 4,4 procent) ten opzichte van de jaren ervoor (rond de 2 procent) (CBS, 2015).

De huur boven de kwaliteitskortingsgrens van 403,06 euro wordt voor 65 procent gecompenseerd via de huurtoeslag (tot 577 euro huur voor een- en tweepersoonshuishoudens en 618 euro voor drie- of meerpersoonshuishoudens). Tot 2012 werd de huur boven de kortingsgrens nog voor 75 procent, in plaats van 65 procent, gecompenseerd. Dit is een beperkt verschil, maar het komt bovenop de hierboven beschreven huurstijgingen.

In dit onderzoek gaan wij er van uit dat mensen met een laag inkomen een *relatief* lage huur hebben: 417 euro voor een eenpersoonshuishouden, 489 euro voor een alleenstaande ouder en 521 euro voor paren. Individuele huishoudens met een hogere huur dan die in dit onderzoek hebben significant minder ruimte op de begroting. Een extra huurverhoging maakt de situatie er niet beter op.

Advies 3

Maak met de woningbouwcorporaties (prestatie)afspraken over de hoogte van de huur en de huurstijging voor huishoudens met een laag inkomen.

Een ander belangrijke component binnen de woonlasten zijn de energielasten. Uit onderzoek van het Nibud⁷ blijkt dat de energielasten een steeds groter deel van de woonlasten en daarmee van de totale begroting van minima innemen. Juist voor de huishoudens in een energie-onzuinige woning kan een besparing op deze kosten positief bijdrage aan de bestedingsruimte. Daarnaast blijkt uit dit onderzoek dat juist minima vaak in minder goed geïsoleerde woningen wonen, waardoor ze ook een hoger verbruik dan gemiddeld hebben.

⁷ Onderzoek: Energielastenbeschouwing. Verschillen in energielasten tussen huishoudens nader onderzocht voor SenterNovem, december 2009

Advies 4

Huishoudens met een laag inkomen zouden hulp van energieadviseurs of gratis/ goedkope energieboxen aangeboden kunnen krijgen, zoals Schroeder / het E-team nu doet.

Producten zoals spaarlampen en isolatiefolies, waarvan de aanschafkosten voor deze doelgroep vaak te hoog zijn, terwijl ze een snelle terugverdientijd hebben, zijn dan het meest effectief.

Vermogensgrens kwijtschelding

De inkomensondersteunende regelingen (bijzondere bijstand) die de gemeente aanbiedt, kennen naast een inkomensgrens ook een vermogensgrens. Deze grens is gelijk aan het wettelijk vrij te laten vermogen, zoals gedefinieerd in de Participatiewet. Dit betekent voor 2015 dat een alleenstaande maximaal 5.895 euro aan vermogen mag hebben, voor paren geldt het dubbele, 11.790 euro. Heeft een huishouden méér vermogen, dan vervalt het recht op inkomensondersteuning.

Om voor kwijtschelding van gemeentelijke heffingen en waterschapslasten in aanmerking te komen geldt een andere, veel lagere, vermogensgrens. Hiervoor zijn de te hanteren normen landelijk bepaald in art.12 van de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 (UR IW 1990). Gemeenten kunnen hier niet van afwijken. Wel is aan de Kamer toegezegd dat bezien zal worden of gemeenten de vrijheid moeten krijgen om de vermogensnormen voor de kwijtschelding te verruimen tot maximaal de vermogensnormen die in de Participatiewet worden gehanteerd.

Advies 5

Het Nibud adviseert om, wanneer dit mogelijk wordt, de vermogensnormen voor de kwijtschelding te verruimen.

De achterliggende gedachte van dit advies is, dat ieder huishouden zou moeten beschikken over een financiële buffer. Deze buffer is bedoeld voor min of meer voorzienbare uitgaven op de korte en middellange termijn. Met min of meer voorzienbaar bedoelen we uitgaven waarvan het wel zeker is dat ze een keer gedaan gaan worden, maar dat het onzeker is op welk tijdstip precies ze gedaan worden. Het Nibud heeft hier onderzoek naar gedaan en onderscheidt een referentiebuffer (wat hebben huishoudens in soortgelijke omstandigheden als buffer) en een minimumbuffer.

Deze minimumbuffer varieert naar huishoudtype, van 3.550 euro voor een alleenstaande tot 5.900 euro voor een (echt)paar met vier kinderen.⁸

De genoemde bedragen liggen hoger dan de vermogensgrens voor de kwijtschelding. Met andere woorden, beschikt een huishouden over een (door het Nibud geadviseerde) minimale buffer, dan zou geen recht op kwijtschelding meer bestaan. Dit is een ongewenste situatie, zowel voor de belanghebbende als voor de gemeente. Het verhogen van de vermogensgrens voor de kwijtschelding, wanneer de wet daar de mogelijkheid toe biedt, is dus in het belang van alle partijen.

Individuele bijzondere bijstand op basis van groepskenmerken

Met de Wet maatregelen Wet werk en bijstand en enkele andere wetten is het niet meer mogelijk om categoriale bijzondere bijstand te verstrekken. Dit zou kunnen leiden tot een verzwaring van de uitvoeringslasten. Wel mogelijk is individuele bijzondere bijstand op basis van groepskenmerken. Hierbij zijn de volgende punten van belang:

- Betrokkenen behoren tot een bepaalde groep waardoor het aannemelijk is dat ze meerkosten hebben;
- Maatwerk door middel van beleidsregels;
- Door middel van bestandskoppeling is gerichte benadering mogelijk van de doelgroep;
- Er moet wél gecontroleerd worden of de kosten daadwerkelijk zijn gemaakt;
- Wijze van controleren staat vrij.

Advies 6

Bied bijzondere bijstand aan voor specifieke groepen.

Zolang de vergoeding gericht wordt verstrekt én gecontroleerd (dit mag steekproefsgewijs), blijft het mogelijk om groepen aan te wijzen die voor bijzondere bijstand in aanmerking komen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan ouders met schoolgaande kinderen die extra kosten maken voor schoolreisjes of andere schoolgerelateerde kosten.

5.2 Regelingen

De diverse vormen van inkomensondersteuning in de gemeente Den Haag hebben een positief effect op de bestedingsruimte van de inwoners.

⁸ Een referentiebuffer voor huishoudens. Onderzoek naar het vermogen en het spaargedrag van Nederlandse huishoudens, Nibud, 2012

Kwijtschelding

Om voor kwijtschelding van gemeentelijke heffingen in aanmerking te komen hanteert de gemeente een kwijtscheldingsnorm van 100 procent. Ook het waterschap kent (**nog**) een kwijtscheldingsnorm van 100 procent. De betalingscapaciteit wordt door gemeente en waterschap apart berekend. Hiermee wordt er van uitgegaan dat het huishouden twee maal over de betalingscapaciteit beschikt, wat uiteraard niet zo is. De gemeente heeft de mogelijkheid de betalingscapaciteit op een andere wijze te berekenen: de regelgeving (Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990, URIW 1990) is zodanig dat bij de berekening van de betalingscapaciteit al rekening wordt gehouden met meerdere belastingaanslagen.⁹ Het plan van het waterschap om kwijtschelding geheel af te schaffen leidt tot een koopkrachtdaling voor de allerlaagste inkomens, waar de problematiek het grootst is. Samenwerking met het waterschap kan tevens leiden tot minder administratieve lasten.

Advies 7

Het Nibud adviseert om bij de berekening van de betalingscapaciteit voor de gemeentelijke lasten samen te werken met belastingaanslagen van andere instanties (in dit geval de waterschapslasten). Dit werkt gunstig uit voor huishoudens met een inkomen vlak boven bijstandsniveau.

Vanaf 2012 kunnen gemeenten bij de berekening van de kwijtschelding ook rekening houden met de kosten van kinderopvang. Hierdoor hebben huishoudens die gebruik maken van formele kinderopvang bij een inkomen (iets) boven de bijstandsnorm

⁹ De regeling waar hier naar verwezen wordt is te vinden in art. 15, lid 1, onderdeel a van de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990.

De werking kan worden toegelicht aan de hand van een voorbeeld.

Iemand heeft een betalingscapaciteit van 30 per maand.

Hij vraagt in maart 2016 kwijtschelding voor zijn aanslag gemeentelijke heffingen ad € 450; in oktober 2016 vraagt hij kwijtschelding voor zijn aanslag waterschapsh effingen ad € 250.

Bij een verzoek om kwijtschelding wordt de betalingscapaciteit voor de eerstvolgende twaalf maanden berekend.

N.a.v. het verzoek om kwijtschelding gemeentelijke heffingen (maart) wordt de betalingscapaciteit vastgesteld op € 360; daarvan wordt 80% opgeëist: € 288. (Gedeeltelijke) kwijtschelding van de aanslag gemeentelijke heffingen wordt toegezegd op voorwaarde dat een bedrag ad € 288 wordt betaald.

Ervan uitgaande dat in de periode van maart 2016 tot maart 2017 elke maand € 24 (€ 288 : 12) wordt betaald, wordt het verzoek om kwijtschelding voor de waterschapsh effingen als volgt behandeld.

De betalingscapaciteit wordt berekend op € 360 - € 144 (resterende 6 termijnen gemeentelijke heffingen) = € 216; daarvan wordt 80% opgeëist: € 172. Laatstgenoemd bedrag dient betaald te worden in de periode van oktober 2016 tot oktober 2017; voor de hand ligt dat dit in termijnen gebeurt en wel vanaf maart 2017.

mogelijk recht op kwijtschelding van gemeentelijke heffingen, terwijl zij hier voorheen, gezien hun inkomen, geen recht op hadden. De gemeente Den Haag heeft deze voorziening doorgevoerd. Door gebruik te maken van deze mogelijkheid kan de koopkracht van gezinnen met kinderen die gebruik maken van kinderopvang worden vergroot.

Collectieve zorgverzekering

De gemeente biedt inwoners met een inkomen tot en met 130 procent van de geldende bijstandsnorm een collectieve zorgverzekering aan. Naast de collectiviteitskorting verstrekt de gemeente een bijdrage in de premie. Deze bijdrage is voor huishoudens met een inkomen tot 110 procent hoger, evenals voor AOW-gerechtigden. Deelnemers zijn met deze verzekering uitgebreider verzekerd dan huishoudens met een gemiddelde verzekering.

Door deze uitgebreide verzekering zal het beroep op de bijzondere bijstand lager zijn, wat gunstig uitpakt voor de (uitvoerings)kosten van de gemeente. Ook deelnemers aan de collectieve verzekering zijn beter af: zij krijgen een uitgebreid pakket aan medische kosten vergoed via een voordelige zorgverzekering.

Advies 8

Het Nibud adviseert de gemeente de collectieve zorgverzekering actief te promoten zodat iedereen die er recht op heeft van dit dekkingsvoordeel gebruik kan maken en minder aanspraak hoeft te maken op de bijzondere bijstand.

Over het algemeen zijn AOW-gerechtigden beter af dan niet-AOW-gerechtigden. Het onderscheid in gemeentelijke bijdrage tussen AOW-gerechtigden en niet-AOW-gerechtigden zou dan ook kunnen vervallen.

Advies 9

Het Nibud adviseert de extra bijdrage voor AOW-gerechtigden in de ziektekostenpremie te laten vervallen en de bijdrage voor alle huishoudens tot 110 procent te verhogen.

Individuele inkomenstoelage

In de gemeente Den Haag kunnen huishoudens (onder de AOW-leeftijd) met een laag inkomen in aanmerking komen voor een individuele inkomenstoelage. De inkomensgrens ligt op 110 procent van de geldende bijstandsnorm. De regeling heeft een gunstig effect op de bestedingsruimte van huishoudens die langdurig van een laag

inkomen moeten rondkomen. Voor dit soort huishoudens wordt het steeds lastiger om te reserveren voor grote aankopen.

Advies 10

Het Nibud adviseert de individuele inkomenstoelage zoals die nu is vormgegeven te handhaven.

Personen vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd die langdurig van een laag inkomen moeten rondkomen krijgen geen toeslag. Dit is echter geen groot probleem omdat, zoals in tabel 1 is te zien, de ouderen niet met tekorten op de begroting te maken heeft.

Ooievaarspas

Met de Ooievaarspas creëert de gemeente Den Haag extra ruimte op de begroting voor deelname aan sportieve en sociaal-culturele activiteiten. Dit heeft een positief effect op de bestedingsruimte van huishoudens met een laag inkomen. Omdat de tegemoetkomingen worden verstrekt per persoon, en niet per huishouden, werkt dit ook gunstig door in de begroting van grotere gezinnen met twee of meer kinderen.

Het gratis vervoer bij de HTM voor ouderen heeft misschien maar een kleine financiële impact, maar zorgt ongetwijfeld wel voor meer mobiliteit en sociale contacten bij de Haagse ouderen.

Advies 11

Het Nibud raadt aan om de huidige Ooievaarspasregeling in stand te houden.

Stichting Leergeld

Via de Stichting Leergeld kunnen huishoudens met kinderen die onderwijs volgen extra ondersteuning krijgen. Dit gaat om een Schoolspullenpas en verstrekking van computers en fietsen. Omdat huishoudens met (oudere) kinderen het relatief het zwaarst hebben, is ondersteuning voor deze huishoudens het belangrijkste.

Advies 12

Het Nibud adviseert om de regelingen via Stichting Leergeld te handhaven of waar mogelijk uit te breiden.

Individuele bijzondere bijstand

Huishoudens met een laag inkomen kunnen in de gemeente Den Haag in aanmerking komen voor een tegemoetkoming in noodzakelijke kosten. Kosten kunnen schoolgeld zijn of de gemeente kan ondersteunen bij de aanschaf van gebruiksgoederen zoals beschreven in bijlage 4, onder punt 7.

Advies 13

Het Nibud raadt aan om niet te minderen op de individuele bijzondere bijstand met name als ondersteuning voor gezinnen met oudere kinderen, die te maken krijgen met hoge school- en/of studiekosten.

Armoedeval bij werkaanvaarding

Een aantal onderzochte huishoudtypen heeft maar een geringe stijging in bestedingsmogelijkheden op 110 procent van de bijstandsnorm ten opzichte van de situatie op 100 procent.

Wanneer er dan tevens sprake is van arbeidsgerelateerde kosten, zoals de kosten voor woon-werkverkeer, kan de balans zelfs negatief uitslaan. In dat geval hebben mensen met een uitkering meer bestedingsmogelijkheden dan werkenden.

In de praktijk zal het regelmatig voorkomen dat deze kosten door de werkgever vergoed worden, of dat betrokkene te voet of per fiets naar het werk kan.

Advies 14

Het Nibud adviseert de gemeente een vergoeding te verstrekken voor vervoerskosten door werk als dit niet door werkgever wordt aangeboden. Bijvoorbeeld in de vorm van bijzondere bijstand, net zolang totdat het inkomen hoog genoeg is om de extra reiskosten zelf te betalen.

Op deze manier vallen de extra vervoerskosten voor de uitstromer naar werk weg, waarmee ook eventuele tekorten op de begroting verlaagd kunnen worden. Tevens wordt hiermee de armoedeval bij dit inkomensniveau verkleind.

Kinderopvang

De eigen bijdrage voor de kinderopvang wordt door de gemeente vergoed voor een beperkte groep huishoudens op bijstandsniveau die een re-integratietraject volgen. Voor de groep alleenstaande ouders met een inkomen boven bijstandsniveau is er geen

vergoeding mogelijk. Deze kosten drukken dus op de begroting van eenoudergezinnen met een klein baantje.

We gaan er van uit dat paren met jongere kinderen geen beroep doen op kinderopvang, omdat slechts één van de partners werkt. Zij kunnen echter wel gebruik maken van de voorschoolse peuterzaal. Deze is voor huishoudens met een laag inkomen gratis. Hoewel dit leidt tot een relatief voordeel voor echtparen met jongere kinderen ten opzichte van alleenstaande ouders, is de financiële situatie van alleenstaande ouders beter dan die voor paren. De huidige situatie hoeft dan ook niet te veranderen.

Advies 15

Het Nibud raadt aan de kosten voor de peuterzaal zoals in de huidige situatie in stand te houden.

Forfaitaire vergoeding voor chronisch zieken en gehandicapten

De gemeente Den Haag geeft Hagenaars met een WMO/CIZ-indicatie en een inkomen tot 150 procent een tegemoetkoming van 125 euro per jaar. Hiermee wordt de afschaffing van de wtcg enigszins verzacht.

De inkomensgrens ligt bij deze vergoeding hoger dan bij de andere minimaregelingen die tot 130 procent lopen. Daarmee is er voor de groep met een inkomen tussen 130 en 150 procent een bijdrage die echter relatief klein is en in het niet valt bij de financiële voordelen die de collectieve verzekering met zich meebrengt. Het vergoeden van het eigen risico is bijvoorbeeld al een financieel voordeel dat drie keer zo groot is.

Advies 16

Het Nibud adviseert te onderzoeken of de collectieve ziektekostenverzekering ook aan chronisch zieken en gehandicapten met een inkomen tussen 130 procent en 150 procent kan worden aangeboden en het budget van de huidige forfaitaire vergoeding hiervoor te gebruiken.

Regelingen voor gezinnen met (oudere) kinderen

Kinderen brengen altijd kosten met zich mee, die niet geheel gecompenseerd worden door kindgebonden regelingen.

Advies 17

Het Nibud adviseert het bestaan van inkomensondersteunende regelingen voor gezinnen met (oudere) kinderen actief onder de aandacht te brengen. Dergelijke gezinnen kunnen hierdoor hun tekorten beperken.

Een mogelijkheid om **paren met kinderen** extra te ondersteunen is via de individuele inkomenstoeslag. Sommige gemeenten kennen een aparte norm voor paren met kinderen, net zoals er een aparte norm voor alleenstaanden en eenoudergezinnen is.

Advies 18

Het Nibud adviseert de individuele inkomenstoeslag voor paren met kinderen te verhogen.

Oudere kinderen leiden tot fors meer uitgaven voor een huishouden dan jongere kinderen. Dit geldt met name voor de posten voeding, kleding en zakgeld. Dit wordt slechts beperkt gecompenseerd via leeftijdsafhankelijke kindtoeslagen.

Advies 19

Omdat oudere kinderen meer kosten met zich meebrengen dan jonge kinderen, adviseert het Nibud om hier rekening mee te houden bij de vormgeving van inkomensondersteunende regelingen die de gemeente Den Haag aanbiedt.

Bijlage 1: Begrotingen

In onderstaande tabellen zijn de begrotingen van de verschillende huishoudtypen opgenomen. Voor alle huishoudens wordt op een rij gezet hoe het budget er bij de verschillende inkomensniveaus uit ziet. De inkomensondersteunende regelingen van de gemeente Den Haag zijn als volgt in de begrotingen verwerkt:

Kwijtschelding van heffingen

In de begrotingen is de kwijtschelding van de gemeentelijke- en waterschapsheffingen verwerkt bij de heffingsbedragen. Dit wordt aangegeven met • achter het resterende bedrag.

Collectieve zorgverzekering

De gemeente Den Haag biedt inwoners de mogelijkheid zich te verzekeren via een collectieve ziektekostenverzekering. Huishoudens kunnen gebruik maken van een collectieve zorgverzekering bij de zorgverzekeraars Iza Cura en Azivo. Bij de uitgavenpost 'Zorgverzekering' hebben we het maandelijkse bedrag van de collectieve zorgverzekering gebruikt. Als het huishouden recht heeft op de gemeentelijke bijdrage is dit aangegeven met •• achter de betreffende bedragen.

Ooievaarspas

De Ooievaarspas in de gemeente Den Haag is bedoeld om financieel tegemoet te komen in de kosten voor maatschappelijke participatie, in de vorm van sociaal-culturele en sportieve activiteiten. De invloed van deze vergoeding is opgenomen bij de post "sociale participatie" en aangegeven met •• achter de betreffende bedragen. Voor AOW-gerechtigden is het gratis gebruik van de HTM onder "vervoer" opgenomen.

Stichting Leergeld

Naast de Ooievaarspas kunnen kinderen tot 18 jaar ook in aanmerking komen voor een bijdrage van de Stichting Leergeld. De bijdragen zijn opgenomen onder de post "onderwijs" en "inventaris" en aangegeven met •• achter de betreffende bedragen.

Tegemoetkoming Chronisch zieken en gehandicapten

Deze is als forfaitaire vergoeding opgenomen bij de oudere met een zorgvraag.

a. Alleenstaande

	100%	110%	120%	130%
Inkomsten				
Netto inkomen (incl. kortingen)	961	1057	1153	1249
Zorgtoeslag	78	78	78	78
Huurtoeslag	182	182	167	134
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1222	1318	1399	1461
Vaste lasten				
Huur	417	417	417	417
Energie				
Gas	58	58	58	58
Elektriciteit	27	27	27	27
Water	9	9	9	9
Gemeentelijke heffingen	0	19	19	19
Waterschapsheffingen	0	18	18	18
Telefoon, televisie, internet	53	53	53	53
Verzekeringen				
Zorgverzekering: Basis	106	106	106	106
Zorgverzekering: Aanvullend	33	33	43	43
Overige verzekeringen	19	19	19	19
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	2	2	2	2
Vervoer	14	14	14	14
TOTAAL VASTE LASTEN	737	774	784	784
Reserveringsuitgaven				
Kleding en schoenen	54	54	54	54
Inventaris	76	76	76	76
Onderhoud huis en tuin	26	26	26	26
Eigen risico	0	0	0	0
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	12	12	12	12
Vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	168	168	168	168
Huishoudelijke uitgaven				
Voeding	204	204	204	204
Was- en schoonmaakmiddelen	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	23	23	23	23
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	*	*	*	*
Roken	*	*	*	*
Diversen	18	18	18	18
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	252	252	252	252
TOTAAL UITGAVEN	1158	1195	1205	1205
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	64	123	194	257
Restpakket				
Sociale participatie	83	83	83	83
Overig restpakket	17	26	26	26
Vergoeding restpakket	0	0	0	0
TOTAAL RESTPAKKET	100	109	109	109
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	-36	14	84	147

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijtschelding

•• Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

b. Alleenstaande oudere

	100%	110%	120%	130%
Inkomsten				
Netto inkomen (incl. kortingen)	1121	1185	1293	1401
Zorgtoeslag	78	78	78	78
Huurtoeslag	184	184	179	130
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1384	1448	1551	1609
Vaste lasten				
Huur	417	417	417	417
Energie				
Gas	65	65	65	65
Elektriciteit	30	30	30	30
Water	10	10	10	10
Gemeentelijke heffingen	0 •	19	19	19
Waterschapshheffingen	0 •	18	18	18
Telefoon, televisie, internet	54	54	54	54
Verzekeringen				
Zorgverzekering: Basis	106	106	106	106
Zorgverzekering: Aanvullend	23 **	23 **	43 **	43 **
Overige verzekeringen	13	13	13	13
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	2	2	2	2
Vervoer	5 **	5 **	5 **	5 **
TOTAAL VASTE LASTEN	724	761	781	781
Reserveringsuitgaven				
Kleding en schoenen	54	54	54	54
Inventaris	76	76	76	76
Onderhoud huis en tuin	26	26	26	26
Eigen risico	0 **	0 **	0 **	0 **
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	12	12	12	12
Vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	168	168	168	168
Huishoudelijke uitgaven				
Voeding	187	187	187	187
Was- en schoonmaakmiddelen	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	23	23	23	23
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	*	*	*	*
Roken	*	*	*	*
Diversen	19	19	19	19
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	237	237	237	237
TOTAAL UITGAVEN	1129	1166	1186	1186
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	255	282	365	423
Restpakket				
Sociale participatie	83 **	83 **	83 **	83 **
Overig restpakket	17 **	26 **	26 **	26 **
Vergoeding restpakket	0	0	0	0
TOTAAL RESTPAKKET	100	109	109	109
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	155	173	255	314

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

c. Eenoudergezin, 2 kinderen 3 & 5 jaar

	100%	110%	120%	130%
Inkomsten				
Netto inkomen (incl. kortingen)	961	1337 #	1457 #	1578 #
Zorgtoeslag	78	78	78	69
Huurtoeslag	216	216	216	203
Kinderbijslag	127	127	127	127
Kindgebonden budget	406	152 #	152 #	147 #
Kinderopvangtoeslag	0	538	792	777
Forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1789	2448	2823	2901
Vaste lasten				
Huur	469	469	469	469
Energie				
Gas	80	80	80	80
Elektriciteit	62	62	62	62
Water	16	16	16	16
Gemeentelijke heffingen	0 •	24	24	24
Waterschapshheffingen	0 •	33	33	33
Telefoon, televisie, internet	53	53	53	53
Verzekeringen				
Zorgverzekering: Basis	106	106	106	106
Zorgverzekering: Aanvullend	33 **	33 **	43 **	43
Overige verzekeringen	19	19	19	19
Onderwijs	-1 **	-1 **	-1 **	-1 **
Kinderopvang	0	593	889	889
Contributies en abonnementen	2	2	2	2
Vervoer	36	36	36	36
TOTAAL VASTE LASTEN	874	1524	1831	1831
Reserveringsuitgaven				
Kleding en schoenen	94 **	103	103	103
Inventaris	102	102	102	102
Onderhoud huis en tuin	26	26	26	26
Eigen risico	0 **	0 **	0 **	0 **
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	23	23	23	23
Vrijetijdsuitgaven	*	*	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	245	254	254	254
Huishoudelijke uitgaven				
Voeding	307	307	307	307
Was- en schoonmaakmiddelen	12	12	12	12
Persoonlijke verzorging	44	44	44	44
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	*	*	*	*
Roken	*	*	*	*
Diversen	24	24	24	24
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	387	387	387	387
TOTAAL UITGAVEN	1506	2164	2471	2471
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	283	284	352	431
Restpakket				
Sociale participatie	153 **	153 **	153 **	153 **
Overig restpakket	19 **	28 **	28 **	28 **
Vergoeding restpakket	0	0	0	0
TOTAAL RESTPAKKET	172	181	181	181
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	111	103	171	250

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief **Afhankelijk van gemeentelijke tarieven**

• Verminderd met de kwijschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Inkomenschuif netto inkomen en kindgebonden budget

d. Eenoudergezin, 2 kinderen 12 & 14 jaar

	100%	110%	120%	130%
Inkomsten				
Netto inkomen (incl. kortingen)	961	1337 #	1457 #	1578 #
Zorgtoeslag	78	78	78	69
Huurtoeslag	216	216	216	203
Kinderbijslag	182	182	182	182
Kindgebonden budget	444	190 #	190 #	185 #
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1882	2003	2124	2217
Vaste lasten				
Huur	469	469	469	469
Energie				
Gas	80	80	80	80
Elektriciteit	62	62	62	62
Water	16	16	16	16
Gemeentelijke heffingen	0 •	24	24	24
Waterschapsheffingen	0 •	33	33	33
Telefoon, televisie, internet	57	57	57	57
Verzekeringen				
Zorgverzekering: Basis	106	106	106	106
Zorgverzekering: Aanvullend	33 **	33 **	43 **	43 **
Overige verzekeringen	19	19	19	19
Onderwijs	14 **	14 **	14 **	14 **
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	2	2	2	2
Vervoer	38 **	38 **	38 **	38 **
TOTAAL VASTE LASTEN	895	952	962	962
Reserveringsuitgaven				
Kleding en schoenen	111 **	144	144	144
Inventaris	94 **	94 **	94 **	94 **
Onderhoud huis en tuin	26	26	26	26
Eigen risico	0 **	0 **	0 **	0 **
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	23	23	23	23
Vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	255	288	288	288
Huishoudelijke uitgaven				
Voeding	419	419	419	419
Was- en schoonmaakmiddelen	12	12	12	12
Persoonlijke verzorging	69	69	69	69
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	*	*	*	*
Roken	*	*	*	*
Diversen	24	24	24	24
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	523	523	523	523
TOTAAL UITGAVEN	1672	1763	1773	1773
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	209	241	351	444
Restpakket				
Sociale participatie	175 **	175 **	175 **	175 **
Overig restpakket	52 **	61 **	61 **	61 **
Vergoeding restpakket	0	0	0	0
TOTAAL RESTPAKKET	227	236	236	236
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	-18	4	114	208

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Inkomenschuif netto inkomen en kindgebonden budget

e. Paar zonder kinderen

	100%	110%	120%	130%
Inkomsten				
Netto inkomen (incl. kortingen)	1373	1510	1647	1784
Zorgtoeslag	149	146	114	81
Huurtoeslag	250	248	190	124
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1772	1905	1951	1989
Vaste lasten				
Huur	521	521	521	521
Energie				
Gas	58	58	58	58
Elektriciteit	50	50	50	50
Water	13	13	13	13
Gemeentelijke heffingen	0 •	16 •	22	22
Waterschapsheffingen	0 •	16 •	33	33
Telefoon, televisie, internet	62	62	62	62
Verzekeringen				
Zorgverzekering: Basis	212	212	212	212
Zorgverzekering: Aanvullend	67 **	67 **	87 **	87 **
Overige verzekeringen	28	28	28	28
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	2	2	2	2
Vervoer	28	28	28	28
TOTAAL VASTE LASTEN	1041	1073	1116	1116
Reserveringsuitgaven				
Kleding en schoenen	108	108	108	108
Inventaris	93	93	93	93
Onderhoud huis en tuin	26	26	26	26
Eigen risico	0 **	0 **	0 **	0 **
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	24	24	24	24
Vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	251	251	251	251
Huishoudelijke uitgaven				
Voeding	372	372	372	372
Was- en schoonmaakmiddelen	10	10	10	10
Persoonlijke verzorging	46	46	46	46
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	*	*	*	*
Roken	*	*	*	*
Diversen	21	21	21	21
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	448	448	448	448
TOTAAL UITGAVEN	1740	1772	1815	1815
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	32	133	136	174
Restpakket				
Sociale participatie	131 **	131 **	131 **	131 **
Overig restpakket	17 **	17 **	26 **	26 **
Vergoeding restpakket	0	0	0	0
TOTAAL RESTPAKKET	148	148	157	157
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	-116	-15	-22	17

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

f. Ouder paar zonder kinderen

	100%	110%	120%	130%
Inkomsten				
Netto inkomen (incl. kortingen)	1552	1619	1766	1913
Zorgtoeslag	148	139	112	84
Huurtoeslag	254	254	238	174
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1954	2011	2116	2172
Vaste lasten				
Huur	521	521	521	521
Energie				
Gas	65	65	65	65
Elektriciteit	55	55	55	55
Water	15	15	15	15
Gemeentelijke heffingen	0 •	18 •	22	22
Waterschapsheffingen	0 •	18 •	33	33
Telefoon, televisie, internet	56	56	56	56
Verzekeringen				
Zorgverzekering: Basis	212	212	212	212
Zorgverzekering: Aanvullend	47 **	47 **	87 **	87 **
Overige verzekeringen	16	16	16	16
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	2	2	2	2
Vervoer	10 **	10 **	10 **	10 **
TOTAAL VASTE LASTEN	998	1034	1093	1093
Reserveringsuitgaven				
Kleding en schoenen	108	108	108	108
Inventaris	93	93	93	93
Onderhoud huis en tuin	26	26	26	26
Eigen risico	0 **	0 **	0 **	0 **
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	24	24	24	24
Vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	251	251	251	251
Huishoudelijke uitgaven				
Voeding	341	341	341	341
Was- en schoonmaakmiddelen	10	10	10	10
Persoonlijke verzorging	46	46	46	46
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	*	*	*	*
Roken	*	*	*	*
Diversen	22	22	22	22
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	418	418	418	418
TOTAAL UITGAVEN	1668	1704	1763	1763
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	286	307	353	409
Restpakket				
Sociale participatie	131 **	131 **	131 **	131 **
Overig restpakket	17 **	17 **	26 **	26 **
Vergoeding restpakket	0	0	0	0
TOTAAL RESTPAKKET	148	148	157	157
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	138	159	196	252

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijtschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

g. Paar, 2 kinderen 3 & 5 jaar

	100%	110%	120%	130%
Inkomsten				
Netto inkomen (incl. kortingen)	1373	1510	1647	1784
Zorgtoeslag	149	149	117	83
Huurtoeslag	250	250	196	130
Kinderbijslag	127	127	127	127
Kindgebonden budget	151	151	135	118
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	2050	2187	2221	2243
Vaste lasten				
Huur	521	521	521	521
Energie				
Gas	80	80	80	80
Elektriciteit	70	70	70	70
Water	19	19	19	19
Gemeentelijke heffingen	0 •	20 •	24	24
Waterschapsheffingen	0 •	20 •	33	33
Telefoon, televisie, internet	62	62	62	62
Verzekeringen				
Zorgverzekering: Basis	212	212	212	212
Zorgverzekering: Aanvullend	67 **	67 **	87 **	87 **
Overige verzekeringen	28	28	28	28
Onderwijs	-1 **	-1 **	-1 **	-1 **
Kinderopvang	0 **	0 **	0 **	0 **
Contributies en abonnementen	2	2	2	2
Vervoer	49	49	49	49
TOTAAL VASTE LASTEN	1109	1148	1186	1186
Reserveringsuitgaven				
Kleding en schoenen	142 **	151	151	151
Inventaris	121	121	121	121
Onderhoud huis en tuin	26	26	26	26
Eigen risico	0 **	0 **	0 **	0 **
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	35	35	35	35
Vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	325	333	333	333
Huishoudelijke uitgaven				
Voeding	399	399	399	399
Was- en schoonmaakmiddelen	14	14	14	14
Persoonlijke verzorging	67	67	67	67
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	*	*	*	*
Roken	*	*	*	*
Diversen	27	27	27	27
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	506	506	506	506
TOTAAL UITGAVEN	1940	1988	2026	2026
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	110	200	195	217
Restpakket				
Sociale participatie	201 **	201 **	201 **	201 **
Overig restpakket	19 **	19 **	28 **	28 **
Vergoeding restpakket	0	0	0	0
TOTAAL RESTPAKKET	220	220	229	229
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	-110	-20	-33	-12

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijtschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

h. Paar, 2 kinderen 12 & 14 jaar

	100%	110%	120%	130%
Inkomsten				
Netto inkomen (incl. kortingen)	1373	1510	1647	1784
Zorgtoeslag	149	146	114	81
Huurtoeslag	250	248	190	124
Kinderbijslag	182	182	182	182
Kindgebonden budget	190	188	172	155
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Forfaitaire vergoeding	0	0	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	2144	2275	2305	2326
Vaste lasten				
Huur	521	521	521	521
Energie				
Gas	80	80	80	80
Elektriciteit	70	70	70	70
Water	19	19	19	19
Gemeentelijke heffingen	0 •	16 •	24	24
Waterschapsheffingen	0 •	16 •	33	33
Telefoon, televisie, internet	66	66	66	66
Verzekeringen				
Zorgverzekering: Basis	212	212	212	212
Zorgverzekering: Aanvullend	67 **	67 **	87 **	87 **
Overige verzekeringen	28	28	28	28
Onderwijs	14 **	14 **	14 **	14 **
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	2	2	2	2
Vervoer	51 **	51 **	51 **	51 **
TOTAAL VASTE LASTEN	1130	1162	1207	1207
Reserveringsuitgaven				
Kleding en schoenen	159 **	192	192	192
Inventaris	114 **	114 **	114 **	114 **
Onderhoud huis en tuin	26	26	26	26
Eigen risico	0 **	0 **	0 **	0 **
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	35	35	35	35
Vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	334	368	368	368
Huishoudelijke uitgaven				
Voeding	496	496	496	496
Was- en schoonmaakmiddelen	14	14	14	14
Persoonlijke verzorging	92	92	92	92
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	*	*	*	*
Roken	*	*	*	*
Diversen	27	27	27	27
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	628	628	628	628
TOTAAL UITGAVEN	2093	2158	2203	2203
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	51	117	101	123
Restpakket				
Sociale participatie	223 **	223 **	223 **	223 **
Overig restpakket	52 **	52 **	61 **	61 **
Vergoeding restpakket	0	0	0	0
TOTAAL RESTPAKKET	275	275	285	285
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	-224	-158	-183	-162

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijtschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

i. Alleenstaande oudere met zorgvraag

	100%	110%	120%	130%
Inkomsten				
Netto inkomen (incl. kortingen)	1121	1185	1293	1401
Zorgtoeslag	78	78	78	78
Huurtoeslag	184	184	174	119
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Forfaitaire vergoeding	10	10	10	10
TOTAAL INKOMSTEN	1394	1459	1556	1609
Vaste lasten				
Huur	417	417	417	417
Energie				
Gas	65	65	65	65
Elektriciteit	30	30	30	30
Water	10	10	10	10
Gemeentelijke heffingen	0 •	19	19	19
Waterschapsheffingen	0 •	18	18	18
Telefoon, televisie, internet	54	54	54	54
Verzekeringen				
Zorgverzekering: Basis	106	106	106	106
Zorgverzekering: Aanvullend	23 **	23 **	43 **	43 **
Overige verzekeringen	13	13	13	13
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	2	2	2	2
Vervoer	7 **	7 **	7 **	7 **
TOTAAL VASTE LASTEN	726	764	784	784
Reserveringsuitgaven				
Kleding en schoenen	54	54	54	54
Inventaris	76	76	76	76
Onderhoud huis en tuin	26	26	26	26
Eigen risico	0 **	0 **	0 **	0 **
Eigen bijdragen, zelfzorgmedicijnen	12	12	12	24
Vrijtijdsuitgaven	*	*	*	*
TOTAAL RESERVERINGSUITGAVEN	168	168	168	180
Huishoudelijke uitgaven				
Voeding	223	223	223	223
Was- en schoonmaakmiddelen	17	17	17	17
Persoonlijke verzorging	23	23	23	23
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	*	*	*	*
Roken	*	*	*	*
Diversen	19	19	19	19
TOTAAL HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	282	282	282	282
TOTAAL UITGAVEN	1177	1214	1234	1246
BESCHIKBAAR NA BASISPAKKET	217	245	323	363
Restpakket				
Sociale participatie	83 **	83 **	83 **	83 **
Overig restpakket	17 **	26 **	26 **	26 **
Vergoeding restpakket	0	0	0	0
TOTAAL RESTPAKKET	100	109	109	109
BESCHIKBAAR NA RESTPAKKET	117	135	213	254

* Deze posten vallen onder het restpakket

Vet en cursief Afhankelijk van gemeentelijke tarieven

• Verminderd met de kwijschelding

** Lokale tegemoetkomingen en/of meerkosten

Bijlage 2: Inkomens

Inkomsten

Het inkomen in de begrotingen is inclusief vakantietoeslag en heffingskortingen (bijvoorbeeld de algemene heffingskorting, de arbeidskorting en de combinatiekorting). Het uitgangspunt is dat huishoudens alle kortingen en landelijke toeslagen waar ze recht op hebben ook daadwerkelijk aanvragen.

Ook de vergoeding vanuit de regeling voor chronisch zieken, gehandicapten en ouderen is voor de betreffende huishoudens bij de inkomsten opgenomen.

Individuele inkomenstoelage

De individuele inkomenstoelage is bedoeld voor huishoudens jonger dan AOW-leeftijd, die gedurende een periode van drie jaar over een inkomen beschikken dat niet hoger is dan 110 procent van de geldende bijstandsnorm. De hoogte van de toeslag bedraagt 360 euro voor alleenstaanden, 470 euro voor alleenstaande ouders en 600 euro voor paren.

Algemene opmerking

Naast bovenstaande inkomensondersteunende maatregelen wordt bij de inkomsten rekening gehouden met de zorgtoeslag, de huurtoeslag, de kindbijslag, het kindgebonden budget en het de eventuele kinderopvangtoeslag.

Alleenstaande ouder norm

Vanaf 1 januari 2015 is de toeslag voor alleenstaande ouders in de bijstand van 20 procent komen te vervallen. Hiervoor in de plaats is een alleenstaande-ouderkop aan het kindgebonden budget toegevoegd van maximaal 3.050 euro per jaar.

Dit heeft gevolgen voor de inkomensgrens van 110 procent. Als wordt uitgegaan van de huidige bijstandsnorm maal 1,1, zou de doelgroep van het minimabeleid veel kleiner worden. De gemeente Den Haag kiest voor gebruik van de bijstandsnorm voor alleenstaande ouders en telt daar de maximale alleenstaande-ouderkop bij op.

Voor de vergelijkbaarheid is in de begrotingen de uitkomst van deze berekening opgenomen bij het netto inkomen. Het kindgebonden budget is voor deze huishoudens verlaagd met de alleenstaande-ouderkop, omdat het anders tot een dubbeltelling zou leiden.

Bijlage 3: Verantwoording uitgaven

Het Nibud gebruikt diverse bronnen voor de referentiecijfers. Hieronder volgt een korte verantwoording van keuzes en bronnen uitgesplitst naar het basis- en het restpakket. Het basispakket wordt in overleg met anderen (bijvoorbeeld de Sociale Alliantie) regelmatig aangepast. Zo is vanaf 2014 de mobiele telefoon voor meerdere gezinsleden onderdeel van het basispakket. Vanaf 2006 maakte een computer met internetaansluiting al deel uit van het pakket voor alle huishoudens. Sinds 2002 was een computer al onderdeel van het basispakket voor gezinnen met kinderen vanaf zes jaar. Voor iedere kostenpost is een minimumprijs genomen. In deze bijlage worden de diverse onderdelen van het basispakket nader beschreven.

1. Basispakket

Huur

Er wordt gerekend met een huur van 417 euro voor een alleenstaande, 469 euro voor alleenstaande ouders en 521 euro voor paren met of zonder kinderen. Dit zijn de huren uit de vorige minima-effectrapportage (2014) verhoogd met de gemiddelde huurverhoging (4,2%).

Energie

Dit is 90 procent van de prijs van gemiddeld gebruik naar huishoudtype met een opslag voor huishoudens van de AOW-gerechtigde leeftijd (gasverbruik). Daarbij hanteert het Nibud de prijs van het gemiddelde verbruik.

Heffingen

Dit zijn de gemeentelijke- en waterschapsheffingen verminderd met de eventuele kwijtschelding.

Telefoon, internet en kabel

Deze bedragen zijn gebaseerd op het bellen met een mobiele telefoon met een sim-only abonnement voor 100 tot 150 belminuten per maand, een basisabonnement voor internet en een basis digitaal televisie abonnement. We gaan er van uit dat iedereen in het huishouden van 12 jaar en ouder een eigen mobiele telefoon heeft.

Zorgverzekeringen

Dit betreft de nominale premie van de basis- en aanvullende verzekering inclusief de minst uitgebreide tandartsverzekering. Voor huishoudens die voldoen aan de voorwaarden is de collectiviteitskorting van toepassing.

Overige verzekeringen

Dit betreft een aansprakelijkheidsverzekering, een inboedelverzekering en voor volwassenen in huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd een uitvaartverzekering.

Schoolkosten

Deze bedragen zijn gebaseerd op onderzoek van het Nibud, en betreffen de mediaanbedragen exclusief reiskosten.

Kinderopvang

Dit zijn de kosten inclusief de landelijke vergoeding die wordt gegeven en (indien van toepassing) de vergoeding via de bijzondere bijstand.

Kleding en schoenen

Deze bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor kleding.

Inventaris en onderhoud

Bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor inventaris en onderhoud.

Niet-vergoede ziektekosten

In het basispakket zitten kosten die elk huishouden heeft. De kosten betreffen de huisapotheek met pleisters, aspirines e.d. plus het bedrag dat een huishouden maximaal kwijt kan zijn aan het eigen risico van de zorgverzekering.

Voeding

De bedragen zijn gebaseerd op de aanbevolen hoeveelheden voor een gezonde voeding van het Voedingscentrum en de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Was- en schoonmaakmiddelen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Persoonlijke verzorging

Uitgegaan is van een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Diversen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon voor diverse uitgaven.

OV en fiets

Voor ieder lid van het huishouden zijn dit de kosten van een fiets, een OV-chipkaart en enkele zones.

2. Restpakket

Het bedrag dat overblijft nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan, is bestemd voor vrije bestedingen. Alle vrije bestedingen vormen samen het restpakket.

Pakket voor sociale participatie

Als voorbeeld heeft het Nibud in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. De uitgavenposten waar rekening mee is gehouden staat hieronder weergegeven evenals de richtbedragen voor deze uitgavenposten.

Uitgaven aan sociale participatie, bedrag per maand	
	€
Contributies en abonnementen	
per kind 4-12 jaar	11,50
per persoon >12 jaar	17,00
per huishouden	2,50
Bezoek ontvangen	
per persoon	8,50
per huishouden	11,50
Op bezoek gaan	
per persoon	5,50
Vakantie/uitgaan	
per persoon	17,00
per huishouden	22,50
Vervoer	
per persoon	9,00
per huishouden	4,50

Bron: Hoff et al, SCP/Nibud, 2009, berekeningen Nibud, 2015

Overig restpakket

Naast de uitgaven zoals gespecificeerd in het pakket aan sociale participatie kunnen nog allerlei overige uitgaven als voorbeeld in het restpakket worden opgenomen. In dit

onderzoek zijn dat de kosten voor woon-werkverkeer (gebaseerd op een twee-sterrenabonnement en jaarlijks geïndexeerd), zakgeld voor de kinderen (bedragen zijn gebaseerd op regulier onderzoek van het Nibud) en de kosten voor een huisdier (incl. hondenbelasting).

Uitgaven zorghuishouden

De begroting van de alleenstaande boven de AOW-gerechtigde leeftijd met een zorgvraag wijkt op diverse punten af van de standaardbegrotingen:

- Het huishouden ontvangt 3 uur **huishoudelijke verzorging** per week. Hiervoor is een eigen bijdrage WMO verschuldigd. De eigen bijdrage is afhankelijk van het bijdrageplichtige inkomen, leeftijd en huwelijks staat. Het wettelijk toegestane maximum wordt in rekening gebracht. Voor de alleenstaande met een inkomen tot 16.634 euro (tot 120 procent) is dit 19,40 euro per vier weken. Bij een inkomen hierboven wordt de eigen bijdrage verhoogd met een dertiende deel van 15 procent van het verschil tussen zijn inkomen en het bijdrageplichtige inkomen. De collectieve zorgverzekering vergoedt de eigen bijdrage Wmo tot 400 euro per jaar. Voor huishoudens tot en met 120 procent zijn er geen kosten voor de eigen bijdrage. De maximale eigen bijdrage voor het huishouden met een inkomen op 130 procent bedraagt 522 euro. Door de 400 euro vergoeding in de aanvullende zorgvergoeding, moet dit huishouden 122 euro per jaar zelf betalen.
- De **persoonlijke verzorging** wordt via de Wet Langdurige Zorg (Wlz) geregeld door de zorgverzekeraar. De kosten worden via de aanvullende verzekering volledig vergoed.
- De oudere met zorg maakt vijf dagen per week gebruik van een **maaltijdvoorziening**. Deze maaltijdvoorziening zorgt voor meerkosten ten opzichte van de situatie waarin de oudere zelf de warme maaltijd zou hebben bereid. Een warme maaltijd zelf bereiden kost gemiddeld 2,11 euro per dag. We gaan ervan uit dat de maaltijdvoorziening 5,95 euro kost. Via de Ooievaarspas wordt een korting van 2,20 gegeven. Dat betekent dat dit huishouden ongeveer per maand 35 euro aan extra kosten voor de warme maaltijd heeft. De kosten van de maaltijdvoorziening en de vergoeding van de gemeente hiervoor is verrekend met de uitgavenpost “voeding”.
- Het huishouden maakt om medische redenen gebruik van **persoonlijke alarmering**. Deze kosten worden volledig vergoed door de aanvullende polis van de collectieve zorgverzekering wanneer gebruik wordt gemaakt van een gecontracteerde meldkamer.

- Het huishouden heeft extra **waskosten**. We gaan uit van twee keer per week extra wassen, wat neerkomt op tien euro per maand. De extra waskosten zijn in de begrotingen opgenomen bij de post “was- en schoonmaakmiddelen”.
- Het huishouden maakt gebruik van **aanvullend vervoer**. Ouderen met een Ooievaarspas kunnen gratis reizen met de HTM. Voor Hagenaars met een beperking die niet met het openbaar vervoer kunnen reizen, is er de Taxibus. Mensen mogen gebruik maken van de Taxibus als dit medisch noodzakelijk is. Hagenaars van 70 jaar en ouder krijgen een pas voor de Taxibus zonder medische keuring. De kosten van de Taxibus bedragen 28 euro per jaar. Deze vervoerskosten zijn opgenomen onder de post “vervoer”.

Samenvattend:

Kostensoort	kosten	opmerkingen
Herstellende van herseninfarct	€ -	dekking uit basisverzekering
Hartklachten	€ -	dekking uit basisverzekering
Natriumbeperkt dieet	€ -	waarsch dekking in basisverzekering
Bril	€ -	1 x per 3 jaar gratis bij enkele ketens
Gehoorapparaat	€ -	in vergoeding eigen bijdragen 500 euro
Rollator	€ -	dekking uit aanvullende verzekering
Een medicijn dat door (aanvullend) zorgverzekering vergoed wordt.	€ -	dekking uit aanvullende verzekering
Lichte vorm van incontinentie	€ 120	extra waskosten
Maakt gebruik van tafeltje-dek-je	€ 428	incl bijdrage Ooievaarspas
3 uur huishoudelijke verzorging per week	€ -	aanvullende verzekering vergoedt wmo-egen bijdrage tot 400 euro
14 uur persoonlijke verzorging per week	€ -	dekking uit aanvullende verzekering
4 uur verpleging per week	€ -	dekking uit aanvullende verzekering
Personenalarmering	€ -	dekking uit aanvullende verzekering
Gebruik belbus/collectief vervoer	€ 28	Taxibuspas
Woningaanpassing (drempels weg, verhoogde wc)	€ -	aanvullende verzekering vergoedt wmo-egen bijdrage tot 400 euro
Eigen Risico	€ -	dekking uit aanvullende verzekering

Bijlage 4: Lokale regelingen

1. Kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Den Haag kan kwijtschelding worden aangevraagd voor de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en de hondenbelasting. Voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen zijn de te hanteren maximumnormen landelijk bepaald in art.12 van de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 (UR IW 1990). Gemeenten kunnen hier niet van afwijken. De gemeente Den Haag hanteert de maximumnorm van 100 procent van de grondslag bijstand. Dat wil zeggen dat afhankelijk van het vermogen, huishoudens met een inkomen op bijstandsniveau in principe geen gemeentelijke heffingen hoeven te betalen. Bij een inkomen hierboven wordt de betalingscapaciteit berekend door het inkomen te verminderen met het norminkomen. Er vindt een correctie plaats voor de eigen uitgaven aan huur en voor nominale ziektekostenpremies.

Vanaf 2012 kunnen gemeenten bij de berekening van de kwijtschelding ook rekening houden met de kosten van kinderopvang. De gemeente Den Haag maakt van deze mogelijkheid gebruik.

Van de betalingscapaciteit dient 80 procent te worden aangewend voor de betaling van de gemeentelijke heffingen. Soms is er wel betalingscapaciteit, maar niet voldoende om de totale rekening te kunnen voldoen. In dat geval vindt gedeeltelijke kwijtschelding plaats. Bij het waterschap is kwijtschelding mogelijk voor de waterzuiveringsheffing en de ingezetenenheffing. Bij de berekening van de kwijtschelding hanteert het waterschap de norm van 100 procent van de bijstandsnorm.

De kwijtschelding voor de gemeentelijke heffingen en die voor de waterschapsheffingen wordt apart berekend.

2. Collectieve (aanvullende) zorgverzekering

Het verzekeren tegen ziektekosten is voor iedereen wettelijk verplicht. Daarom biedt de gemeente Den Haag inwoners met een inkomen tot 130 procent van de geldende bijstandsnorm een collectieve zorgverzekering aan bij de zorgverzekeraars Iza Cura of Azivo.

Deze collectieve zorgverzekering bevat een uitgebreid aanvullend pakket (o.a. bril, tandarts, dieetkosten, eigen bijdragen). Ook is het verplichte eigen risico meeverzekerd. De premie bedraagt 159,25 euro per maand. De gemeente draagt aan premie bij:

- 20 euro per maand als het inkomen lager is dan 110 procent van het sociaal minimum;
- 10 euro per maand als het inkomen tussen 110 en 130 procent van het sociaal minimum bedraagt.
- aanvullend 10 euro per maand voor AOW-gerechtigden met een inkomen tot 110 procent;

De kosten van de premies zijn in de begrotingen opgenomen onder de uitgavepost “zorgverzekering”. Voor huishoudens die een pakket hebben zonder herverzekerd eigen risico, wordt een bedrag gereserveerd onder de post “eigen risico”. Wij gaan ervan uit dat huishoudens met een laag inkomen voor dit bedrag moeten reserveren, omdat zij dit bedrag (mocht dit onverwachts nodig zijn), niet ‘op de plank moeten hebben liggen’.

De zorgtoeslag die huishoudens ontvangen is in de begrotingen opgenomen bij de inkomsten.

3. De Ooievaarspas

De Ooievaarspas van de gemeente Den Haag is bedoeld om huishoudens financieel tegemoet te komen, in bijvoorbeeld de kosten voor sport en cultuur. De Ooievaarspas is een tegemoetkoming voor alle Hagenaars met een inkomen tot 130 procent van het sociaal minimum. De volgende aspecten van de Ooievaarspas zijn meegenomen:

- Kinderen tot 18 jaar kunnen gratis lid worden van één sport- of cultuurvereniging;
- Volwassenen krijgen tot 50 procent korting;
- Ouders van schoolgaande kinderen krijgen een tegemoetkoming in de schoolkosten (basisonderwijs 50 euro, voortgezet onderwijs 125 euro)
- Volwassenen kunnen gratis lid worden van de bibliotheek.

Deze aspecten worden in onze berekeningen verrekend met de post “vergoeding restpakket”.

Daarnaast geldt:

- AOW-gerechtigden kunnen gratis met de HTM reizen.

Dit wordt verrekend via de post “vervoer”.

4. Stichting Leergeld

Naast de Ooievaarspas kunnen schoolgaande kinderen tot 18 jaar ook in aanmerking komen voor een bijdrage van de Stichting Leergeld. Ook hier geldt een inkomensgrens van 130 procent.

Een kind kan in aanmerking komen voor een Schoolspullenpas. Hiermee kunnen ze bij diverse winkels schoolspullen kopen. Voor kinderen op de basisschool gaat het om 50 euro per jaar, voor kinderen in het voortgezet onderwijs om 150 euro per jaar.

De Stichting Leergeld verstrekt ook fietsen en computers aan naar de brugklas gaande kinderen tot een maximum van 300 euro aan huishoudens met een inkomen tot en met 130 procent. Hoewel de 12-jarige een brugklasser is, hebben we niet het eenmalige bedrag van 300 euro opgenomen in de begrotingen, maar de maandelijkse reservering die het Nibud voor deze artikelen hanteert. Dit is 3,75 euro voor een fiets en 7,50 euro voor een computer. Dit om een beter beeld te geven van de kosten van alle leerlingen van het voortgezet onderwijs.

De bijdragen zijn opgenomen bij de posten “onderwijs”, “vervoer” en. “inventaris”.

5. Regeling winterkleding

Voor de aanschaf van winterkleding biedt de gemeente een vergoeding van 100 euro per jaar bedoeld voor kinderen van 4 tot en met 18 jaar. De regeling is bedoeld voor huishoudens met een inkomen op bijstandsniveau.

6. Individuele inkomenstoelage

De individuele inkomenstoelage in de gemeente Den Haag is bedoeld voor huishoudens jonger dan AOW-leeftijd, die gedurende een periode van drie jaar over een inkomen beschikken dat niet hoger is dan 110 procent van de geldende bijstandsnorm.

De hoogte van de toeslag bedraagt 360 euro voor alleenstaanden, 470 euro voor alleenstaande ouders en 600 euro voor paren.

Bij de resultaten van deze rapportage wordt een vergelijking gemaakt tussen huishoudens die in aanmerking komen voor de individuele inkomenstoelage en huishoudens die hier geen recht op hebben.

7. Kinderopvang en peuterspeelzaal

Op grond van de Wet kinderopvang kunnen ouders van kinderen tot twaalf jaar een tegemoetkoming toegekend krijgen voor de kosten van kinderopvang. Vervolgens resteert een eigen bijdrage voor deze kosten. In de gemeente Den Haag is er via de bijzondere bijstand soms compensatie mogelijk. Dit is maatwerk en deze bijdrage wordt alleen in specifieke gevallen verstrekt. Daarom nemen we deze compensatie niet mee in de berekeningen.

De gemeente Den Haag verstrekt (onder bepaalde voorwaarden) een tegemoetkoming in de eigen bijdrage van 5 procent van het uurtarief van de kinderopvang. Deze tegemoetkoming is bedoeld voor huishoudens met een inkomen tot op bijstandsniveau, ouders met een inkomen daarboven betalen de eigen bijdrage zelf.

De kosten voor kinderopvang zijn verwerkt in de begrotingen van de alleenstaande ouder met jonge kinderen en een inkomen boven bijstandsniveau in de post 'schoolkosten/ kinderopvang'. Bij 110 procent van het minimuminkomen wordt gerekend met 20 uur kinderopvang per week, bij een inkomen op 120 en 130 procent wordt uitgegaan van 30 uur kinderopvang. De kinderopvangtoeslag die de betreffende huishoudens ontvangen is bij de inkomsten opgenomen.

Echtparen zonder werk (met een bijstandsuitkering) of echtparen waarvan een van beide partners werkt (met een inkomen van 110 of 120 procent van de norm), maken geen gebruik van de kinderopvang, maar kunnen vanuit educatief standpunt hun kind naar de peuterspeelzaal brengen. Ook een alleenstaande ouder met een volledige bijstandsuitkering zal gebruik maken van een peuterspeelzaal in plaats van de kinderopvang (tenzij een re-integratietraject wordt gevolgd, maar daar wordt hier niet van uitgegaan). Er zijn peuterspeelzalen die volledig gesubsidieerd worden (die voorschoolse educatie geven, voorschoolpeuterspeelzalen). Deze zijn voor Ooievaarspashouders gratis, anders geldt een ouderbijdrage.

In de begrotingen zijn geen kosten opgenomen voor het gebruik van de peuterspeelzaal, omdat er van uitgegaan wordt dat gebruik wordt gemaakt van de (voor Ooievaarspashouders) gratis voorschoolpeuterspeelzalen.

Ouders die niet van deze mogelijkheid gebruik (kunnen) maken en die hun kinderen wel naar de peuterspeelzaal willen brengen, betalen een ouderbijdrage die varieert per peuterspeelzaal. Dit kan oplopen tot meer dan 100 euro per maand, afhankelijk van het aantal dagdelen dat het kind naar de peuterspeelzaal gaat. Op voorschoolpeuterspeelzalen is dat verplicht 4 dagdelen per week. Het verschil in kosten is dus nogal groot.

7. Tegemoetkoming Chronisch zieken en gehandicapten

De gemeente Den Haag geeft Hagenaars met een WMO/CIZ-indicatie en een inkomen tot 150% van het sociaal minimum een bedrag van 125 euro per jaar.

8 Individuele bijzondere bijstand

De gemeente Den Haag verstrekt voor bijzondere en noodzakelijke kosten individuele bijzondere bijstand. Om in aanmerking te komen voor bijzondere bijstand wordt een draagkrachtberekening gehanteerd. Deze is als volgt:

- Bij een inkomen tot en met 110 procent van het sociaal minimum is er geen sprake van draagkracht
- Bij een inkomen tussen 110 en 120 procent is de draagkracht 25 euro per maand
- Bij een inkomen tussen 120 en 130 procent is de draagkracht 50 euro per maand
- Bij een inkomen boven de 130 procent telt elke euro mee als draagkracht

De individuele bijzondere bijstand wordt in dit onderzoek alleen meegenomen bij het huishouden met een zorgvraag. Bij de overige huishoudtypen wordt de bijzondere bijstand niet meegenomen omdat deze sterk afhankelijk is van de persoonlijke situatie.

Bijlage 5: Vergelijking met 2014

Ook in 2014 heeft de gemeente Den Haag een minima-effectrapportage laten uitvoeren. **De resultaten uit 2014 zijn echter niet direct één-op-één te vergelijken met deze rapportage uit 2015.**

Hiervoor zijn meerdere oorzaken:

- In de eerste plaats heeft het Nibud, op basis van praktijkontwikkelingen, **wijzigingen in het basis- en restpakket** heeft doorgevoerd. Zo heeft een huishouden nu de beschikking over één of meerdere mobiele telefoons terwijl dat in 2014 nog niet het geval was. Dit heeft voor een paar met oudere kinderen de meeste gevolgen. Ook hebben er enige verschuivingen plaatsgevonden tussen basis- en restpakket.
- Daarnaast heeft de **landelijke wet- en regelgeving** invloed op de wijze waarop de begrotingen worden opgesteld. In 2015 is de bijstandsnorm voor alleenstaande ouders sterk verlaagd, terwijl tegelijkertijd het kindgebonden budget sterk is verhoogd.
- De inkomensniveaus van 110, 120 en 130 procent zijn berekend als het inkomen uit arbeid ten opzichte van het netto inkomen horend bij het sociaal minimum. Dit is in 2015 en 2014 afzonderlijk gedaan. Door wijzigingen in de fiscale regelingen kan het zo zijn dat iemand die in 2014 netto 110 procent verdiende nu 109 of 111 procent van het sociaal minimum verdient. Het kan dus gaan om net andere huishoudens die bijvoorbeeld meer of minder recht op toeslagen hebben.
- Dit geldt zeker voor de alleenstaande ouder. Hoewel de gemeente Den Haag de norm van wat het sociaal minimum voor deze huishoudens is, heeft aangepast, kan het voorkomen dat individuele huishoudens nu in een andere categorie vallen, ook al is hun situatie niet gewijzigd.

Daarom beperken we ons tot een aantal grote lijnen:

- over het algemeen is het een wisselend beeld. Sommige huishoudens gaan er op vooruit, sommige op achteruit.
- paren onder de AOW-gerechtigde leeftijd gaan er wat meer op achteruit. We gaan er namelijk van uit dat dit eenverdieners zijn; zij hebben te maken met de geleidelijke afschaffing van de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting (“aanrechtsubsidie”).

- Een aantal huishoudens verliest op 110 procent de mogelijkheid tot kwijtschelding; zij gaan er daarom op achteruit. Dit betreft de eenoudergezinnen en het oudere paar.

Bijlage 6: Resultaten bij afschaffing kwijtschelding waterschap

Het waterschap heeft plannen om de kwijtschelding voor de zuiveringsheffing af te schaffen. Bij volledige afschaffing is dit de financiële situatie voor de voorbeeldhuishoudens.

a. Alleenstaande inclusief inkomens toeslag

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 56	€ -44	€ 86	€ -14
110%	€ 123	€ 14	€ 153	€ 44
120%	€ 194	€ 84	€ 194	€ 84
130%	€ 257	€ 147	€ 257	€ 147

b. Alleenstaande oudere inclusief inkomens toeslag

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 247	€ 147		
110%	€ 282	€ 173		
120%	€ 365	€ 255		
130%	€ 423	€ 314		

c. Eenoudergezin, 2 kinderen 3 & 5 jaar inclusief inkomens toeslag

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 259	€ 87	€ 298	€ 127
110%	€ 284	€ 103	€ 323	€ 142
120%	€ 352	€ 171	€ 352	€ 171
130%	€ 431	€ 250	€ 431	€ 250

d. Eenoudergezin, 2 kinderen 12 & 14 jaar inclusief inkomens toeslag

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 186	€ -41	€ 225	€ -2
110%	€ 241	€ 4	€ 280	€ 43
120%	€ 351	€ 114	€ 351	€ 114
130%	€ 444	€ 208	€ 444	€ 208

e. Paar zonder kinderen inclusief inkomens toeslag

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 9	€ -139	€ 59	€ -89
110%	€ 133	€ -15	€ 183	€ 35
120%	€ 136	€ -22	€ 136	€ -22
130%	€ 174	€ 17	€ 174	€ 17

f. Ouder paar zonder kinderen**inclusief inkomensvoeslag**

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 263	€ 115		
110%	€ 307	€ 159		
120%	€ 353	€ 196		
130%	€ 409	€ 252		

g. Paar, 2 kinderen 3 & 5 jaar**inclusief inkomensvoeslag**

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 86	€ -133	€ 136	€ -83
110%	€ 200	€ -20	€ 250	€ 30
120%	€ 195	€ -33	€ 195	€ -33
130%	€ 217	€ -12	€ 217	€ -12

h. Paar, 2 kinderen 12 & 14 jaar**inclusief inkomensvoeslag**

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 28	€ -248	€ 78	€ -198
110%	€ 117	€ -158	€ 167	€ -108
120%	€ 101	€ -183	€ 101	€ -183
130%	€ 123	€ -162	€ 123	€ -162

i. Alleenstaande oudere met zorgvraag**inclusief inkomensvoeslag**

	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket	saldo na basispakket	saldo na basis- en restpakket
100%	€ 210	€ 109		
110%	€ 245	€ 135		
120%	€ 323	€ 213		
130%	€ 363	€ 254		